

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Науковий круглий стіл
до Міжнародного дня філософії

АКТУАЛЬНИЙ ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС: ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

16 листопада 2023 року

Склад оргкомітету міждисциплінарного круглого столу:

Андрущенко Віктор Петрович – ректор Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософських наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України, академік Національної академії педагогічних наук України;

Торбін Григорій Мирославович – проректор із наукової роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор фізико-математичних наук, професор;

Драпушко Ростислав Григорович – проректор із науково-педагогічної роботи (адміністративно-господарська діяльність) Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук, доцент;

Русаків Сергій Сергійович – директор Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філософських наук, доцент;

Мозгова Наталія Григорівна – завідувач кафедри філософії Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософських наук, професор;

Кравченко Петро Анатолійович – декан факультету історії та географії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, професор кафедри філософії, доктор філософських наук, професор;

Дротянко Любов Григорівна – завідувач кафедри філософії Національного авіаційного університету, доктор філософських наук, професор;

Васильєва Ірина Василівна – завідувач кафедри філософії, біоетики та історії медицини Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, доктор філософських наук, професор;

Поліщук Ірина Юрївна – директор КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді», заслужений працівник сфери послуг України, кандидат хімічних наук;

Головко Олег Павлович – засновник та директор Видавничого дому «Гельветика», кандидат економічних наук;

Віхляєв Михайло Юрійович – директор Центру українсько-європейського наукового співробітництва, доктор юридичних наук, професор;

Кот Тетяна Юрївна – завідувач відділення філософії та суспільствознавства КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді»;

Глушко Тетяна Петрівна – заступник директора з наукової роботи та міжнародних зв'язків Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, доктор філософських наук, професор;

Василенко Вікторія Станіславівна – заступник директора з навчально-методичної роботи Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, старший викладач кафедри богослов'я та релігієзнавства;

Складан Андрій Анатолійович – заступник директора з роботи зі студентами Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, викладач кафедри філософської антропології, філософії культури та культурології.

А 43 **Актуальний філософський дискурс: трансформаційні зміни в умовах війни** : науковий круглий стіл до Міжнародного дня філософії, 16 листопада 2023 року. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. – 132 с.

ISBN 978-966-397-348-7

У збірнику представлено матеріали наукового круглого столу до Міжнародного дня філософії (16 листопада 2023 року).

УДК 005.573:101:316.422"364"(062.552)

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2023

© Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики

ISBN 978-966-397-348-7

© Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres», 2023

СЕКЦІЯ 9. ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЯК СКАРБНИЦІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-348-7-33>

ТОПОС ПОСТМОДЕРНОГО КІНЕМАТОГРАФУ НА МАПІ КУЛЬТУРИ СЬОГОДЕННЯ

Гончаренко К. С.

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії*

*Навчально-науковий інститут філософії та соціальної політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Топос, або ж місце постмодерного кінематографа в культурі, завжди було неоднозначним. На тілі культури – постмодерний кінематограф закарбовано насамперед такими клішованими формами як «масовізація». А репродукування та імітування на яких він тримається в очах критиків, заслуговує уваги, хіба вмінням інтенсифікувати «поверхню» та захоплювати нею глядацьку аудиторію. Відтак, «Матрицю», як один з прикладів такого кіно тиражовано в якості прикладу чи не у всіх критично-аналітичних розвідках: від кінокритиків до культурологів.

Але, не все так однозначно і було б надто просто звести постмодерний кінематограф до банальної «попси». Тим більш, коли саме поняття масового наразі перейшло в розряд постмасового (за яким стоїть стирання меж між елітарним та масовим мистецтвом). Як і «Матриця» братів/сестер Вачовські, так і «Твін Пікс» Девіда Лінча, які так полюбилися широкій публіці, а вибір синьої/червоної таблетки чи вбивці Лори Палмер стали предметом мемів, і не тільки, несуть значно глибші культурні коди, ніж визнання «широкою глядацькою аудиторією». І в цих фільмах ми можемо побачити більше глибини ніж в хитромудрих сюжетних кіносплетіннях Альфреда Гічкока чи Федеріко Феліні. Справа в тому що за зовнішньою облудою масового кіно, яке бажає епатувати, захопити та шокувати емоцією, стоїть інший зріз ціннісного наміру режисерського замислу. Постмодерне кіно переповнене так званими «плаваючими означуваними», або якщо висловлюватися простіше: довільно циркулюючими смислами, які *gereatom* виринають в різні моменти фільму та які, або схоплює,

або не схоплює глядач. Тобто, будь-яка проблематика, а зазвичай, у постмодерному кіно закладено потужні соціальні, політичні, культурні проблеми, увиразнюється завдяки повторам та акцентам уваги глядача. Досить часто режисер намагається на чомусь акцентувати увагу, а від чогось відвести замаскувавши це все мішуурою супергеройської гри, спецефектами чи елементами іронічно-комедійного ряду задля децентралізації до якої звик глядач. Так, брати Вачовські кажуть: не обирайте жодної з таблеток, а Девід Лінч намагається відволікти від пошуків вбивці Лори Палмер чорним вігвамом чи іншими деталями фільму.

Постмодерне кіно не містить одного вивіреного наративу. Якщо ж він і є, то з множиною перемінних складових, які супутньо додаються режисером чи виявляються глядачем. Та якщо ж і говорити про наратив, то він буде далеким від усталеного класичного розуміння сюжету фільму. Так, фактично на кожному постмодерному фільмі є умовний відбиток ступні 43-го розміру – Уми Турман, особистого фетишу Квентіна Тарантіно. Чи особисте дзеркало у вигляді Шарлоти Гензбур – Ларса фон Трієра. І цього інколи достатньо для того аби зав'язати концепти та сформувати нові смислоутворення для фільму. Ні, ми жодним чином не стверджуємо, що фільми Тарантіно то про/під Уму Турман, але якщо клішувати, то саме на цьому може зав'язатися наратив. Як це власне відбувається з кожним «геройським» фільмом на якому є відбиток «Термінатора» та такого собі Арнольда Шварценегера, який самотужки кидається на порятунок світу. Власне, у ряді фільмів сьогodenня ми можемо побачити пародії на «Термінатора». І це стає предметом для розігрування власного спектаклю масовим глядачем. Який у своїй власній уяві стає таким же супергероем. Але, мова не про це.

Варто визнати, що постмодерний кінематограф є досить вдалим відповідником сучасній культурі в цілому. Його легкість «картинки», позбутість громіздких смислових форм, уникнення оціночності чи моралізаторства etc., дає змогу фільму потрапити в оптику глядача. Глядача, який на сьогodenній день все більше відсторонюється від повноформатного «надто довгого» кіно, бо всеохопність коротких відео форм, формує певну схему у його сприйнятті. Саме тому, вміння постмодерністів зваблювати та захоплювати є корисним скілом для підтримання культурного простору. З іншого боку, постмодерне кіно не позбавлене змістовно-смислової палітри, а відтак є сподівання, що глядач, знявши зовнішні ефекти, схопить ще й важливі конотації. Це дає змогу розраховувати на те, що наше сьогodenня мине криза добровільної культурної бідності, неосвіченості та власної темноти, що поринула в такий собі умовний Тік-ток чи втрачає свідомість на ілюзорних американських гірках.

Література

1. Жижек С. Погляд навкис. Вступ до теорії Жака Лакана через популярну культуру. Київ, Наш формат, 2018. С. 46–112.
2. Hutcheon L. A Poetics of Postmodernism : History, Theory, Fiction London and New York : Routledge, 1988. 268 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-348-7-34>

Я ЗАВЖДИ З УКРАЇНОЮ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРІВ Є. Ф. СТАНКОВИЧА)

Рябінін О. В.

асистент-стажист кафедри скрипки

*Національна музична академія України імені П. І. Чайковського
м. Київ, Україна*

Допоки живе людина, для неї музика вічна.
Музика – це справа людського творіння,
вона є частиною людського буття.
Допоки людство живе, буде жити музика.
Євген Станкович

Українська сучасна музика – витoki української славетної історії та народного фольклору, музична мова та музичні полотна якої яскраво вишиті в композиторському орнаменті. «Фольклорна музика – доказ не лише музичних шедеврів і музичної історичної пам'яті. Це доказ ідентичності української нації. Коли співають народну пісню, яка має тисячу років, це свідчить про те, що тут уже була Україна. І це усуває всі суперечки про те, хто звідки походить...» [1]. Саме у музичному фольклорі ми бачимо глобальне значення нації, історична ідентичність та потенціал для майбутнього покоління, тому і українські композитори з надзвичайним трепетом і повагою ставляться до збереження національної народності, яка, за словами Є. Станковича «не тільки є, вона – одна з найбагатших у світі! Це українська культура, це традиції народні, що мають тисячолітню історію. Україна – одна з найдавніших цивілізацій і про це говорить фольклор» [2].

Визначним дивом українського композиторства сучасності, митець, музика якого підкорює нові музичні майданчики є Герой України, Голова Національної спілки України (2005–2010 рр.), лауреат